

השתלמות מוכרת בסיעוד בתחום יעוץ הנקה מבנה ותיאור התכנית לשנת 2018

תיאור כללי של תכנית ההשתלמות:

ההנקה מקדמת בריאות נפשית ופיזית אצל האישה והילד ומהווה תהליך פיזיולוגי והתפתחותי טבעי עבור רוב התינוקות.

שינויים חברתיים בעיקר בתחום מעמד האישה וההתפתחות המדע והרפואה הביאו בעולם המערבי לירידה בשיעורי ההנקה.

הספרות העולמית מדברת על גורמים שונים המשפיעים על ההחלטה להפסיק הנקה וביניהם: ניסיון קודם לא מוצלח בהנקה, עמדת בן הזוג וכן זמינות ושיווק של תמיכות האכלה.

לאור נתונים אלו פתח משרד הבריאות בפעילות אינטנסיבית לעידוד והטמעה של נושא ההנקה כחלק ממשימותיו המיידיות בתחום קידום בריאות הציבור.

האחות היא זו הנמצאת במגע ההדוק והרצוף עם הנשים ההרות, היולדות ובני זוגם, בקהילה ובבית חולים, ומחויבת בקידום בריאות הציבור גם בתחום זה.

על מנת שהאחות תוכל לתת מענה מקצועי ויעוץ פרטני מחד ולעסוק בפעולות מקדמות בריאות בנושא מאידך, יש להכשירה הכשרה נוספת מעבר לזו הגנרית הנותנת מענה רק למקרים השכיחים והבלתי מורכבים. מתוך כך נבנתה תכנית לימודים לאחות המוסמכת לתואר יועצת הנקה.

התכנית שמה דגש על מיומנויות טיפול ויעוץ במקרים מורכבים וכן על קידום בריאות ופעילות קהילתית בתחום.

תכנית הלימודים
השתלמות מוכרת בסיעוד בתחום
יעוץ הנקה
מבנה ותיאור התכנית לשנת 2018

שם הקורס	שעות	יחידות לימוד*
1. קידום בריאות בהנקה	21	1.5
2. אנטומיה ופיזיולוגיה	14	1
3. תזונה והנקה	7	0.5
4. פתולוגיה אם תינוק	21	1.5
5. הנקת פגים	10	0.5
6. פרמקולוגיה בזיקה להנקה	14	1
7. הנקה במערך הפסיכוסוציאלי של המשפחה	7	0.5
8. ניהול הנקה	14	1
9. אביזרי עזר	7	0.5
10. כישורי יעוץ	21	1.5
11. מעמד החוקי והמשפטי של אחות בתפקיד היועצת	14	1
סה"כ לימודים עיוניים	150	10.5
סה"כ התנסות קלינית	200	
סה"כ תוכנית לימודים	350	

*יחידת לימוד שווה 14 שעות.

1. קידום בריאות ומדיניות בהנקה (21 שעות)

תיאור הקורס:

הקורס יקנה ידע בתחומים הבאים:

- מדיניות ההנקה בארץ ובעולם, הסטוריה של הנקה, הנקה ופמיניזם
- הקוד הבינלאומי לשווק פורמולות, השפעת הפירסום על השימוש בפורמולות
- תכנית מובנית של WHO : Baby Friendly
- הקוד האתי: סוגיות משפטיות
- גופים מקדמים הנקה: Ilca, Ibfan, Lalche ,Unhchef

קידום בריאות:

- מודלים נבחרים לתוכניות קידום בריאות כגון: Precede, Ottawa
- מודלים לשינוי התנהגות והחלתם בתוכניות לקידום הנקה:
 - Prochatska ✓
 - HBM ✓
- אומדן קהילתי
- הצגת תוכניות נבחרות

מטלות הקורס:

בנייה ויישום תוכנית קידום בריאות בתחום הנקה על פי מודל נבחר.

2. אנטומיה ופיזיולוגיה (14 שעות)

תיאור הקורס:

הקורס באנטומיה ופיזיולוגיה יכלול את הנושאים הבאים:

- אנטומיה אימהית להאכלה
- פיזיולוגיה של השד המניק
- ביוכימיה של החלב
- התפקיד האימונולוגי של החלב
- אנטומיה של התינוק
- פיזיולוגיה של האכלה

מטלות הקורס:

ביצוע אינטגרציה בין ושנויות אנטומיות לקשיי הנקה, ומתן ייעוץ מותאם.

3. תזונה והנקה (7 שעות)

תיאור הקורס:

בקורס יילמדו נושאים הקשורים לתזונת האם המיניקה והתינוק:

- תזונת האם המיניקה
- מזונות ואלרגיה
- המעבר למזונות מוצקים
- גמילה מהנקה
- דפוסי אכילה של התינוק היונק
- עקומות גדילה של התינוק הבריא
- הפרעות אכילה אצל התינוק

מטלות הקורס:

- הערכה תזונתית של התינוק.
- שימוש בעקומות גדילה.
- הדרכת אם לגמילה מהנקה.

4. פתולוגיה אם ותינוק (21 שעות)

תיאור הקורס:

בקורס זה נעסוק בתחומים הקשורים בפתולוגיה של האם והתינוק:

- פתולוגיות של השד
- מחלות חריפות וכרוניות אצל האם
- מצב הנפשי של האם סמוך ללידה ומשלב הלידה.
- גילוי סימנים מוקדמים לדיכאון אחרי הלידה (PPD).
- HIV
- נכות אצל האם
- איחור ב- Lactogenesis 2
- סיבוכי לידה:
- ✓ לידה מכשירנית
- ✓ לידה קיסרית
- ✓ לידה רב עוברית
- מומים מולדים
- פתולוגיות של הפה והקשר להנקה
- SWG vs. FTT
- צהבת והיפוגליקמיה
- התינוק ההיפו/היפר סנסיטיבי
- הפרעות אכילה
- D-EMR - הפרעה דיספורית

מטלות הקורס:

1. ניהול טיפול לאישה עם פתולוגיות של השד, לדוגמה: גודש, פטרת, ניתוחי שד, אבצס, דלקת של השד.
2. ניהול טיפול בהנקה לאישה לאחר לידה מורכבת.
3. ניהול טיפול בהנקה לאישור עם איחור ב- Lactogenesis.
4. ניהול טיפול באם עם מחלות זיהומיות ומחלות כרוניות.
5. ניהול טיפול בתינוק עם מום.
6. ניהול טיפול בתינוק עם צהבת והיפוגליקמיה.
7. ניהול טיפול בתינוק עם הפרעות אכילה.

5. הנקת פגים (10 שעות)

תיאור הקורס:

הקורס יעסוק בצרכים ההתפתחותיים והתזונתיים של הפג:

- צרכים תזונתיים התפתחותיים ורגשיים של הפג
- ייחודיות חלב האם לפג
- הנקת פג
- Near Term
- בעיות רפואיות ייחודיות והשפעתם על הנקה
- העשרת חלב אם
- Kangaroo Mother Care – KMC

מטלות הקורס:

1. אומדן הנקה לפג.
2. ביצוע אומדן מהנקה ל- Near Term.
3. הדרכת אם לפג להנקה לאחר לידה.
4. הדרכה לשאיבה ואחסון חלב לפג.
5. הדרכה ל- KMC.
6. מעקב גדילה והתפתחות לפג על פי תקנון לגיל.
7. הדרכה לשימור הנקה בהפרדה של אם תינוק.

6. פרמקולוגיה בזיקה להנקה (14 שעות)

תיאור הקורס:

הקורס יעסוק במשמעויות וההיבטים של הטיפול התרופתי והשפעתו על ההנקה:

■ טיפול תרופתי בהנקה:

- ✓ פרמקולוגיה
- ✓ פרמקוקינטיקה
- ✓ טוקסיקולוגיה
- תרופות המשפיעות על ייצור החלב, חידוש הנקה
- אימוץ
- סמים ואלכוהול
- אמצעי מניעה והנקה
- תרופות טבעיות והנקה: צמחי מרפא, תרופות הומיאופתיות (כולל תרגול)

מטלות הקורס:

- ייעוץ לנשים לגבי בטיחות הטיפול התרופתי.
- התייחסות ייחודית לתרופות ב- 3 הימים לאחר הלידה.
- הדרכה להגברת ייצור החלב.
- הדרכה לאמצעי מניעה והנקה.

7. הנקה במערכת הפסיכוסוציאלית של המשפחה (7 שעות)

תיאור הקורס:

בקורס יושם דגש על ניהול ההנקה בהקשר של המערכת המשפחתית תהליכים המתרחשים במשפחה:

- תהליכים משפחתיים: שלבי התפתחות משפחתית והנקה
- המשפחה המודרנית והנקה
- הכרת המשפחה הלא קונבנציונלית (חד הורית, חד מינית, סרוגייט)

מטלות הקורס:

- הדרכה להנקה בחדר לידה: Skin to Skin.
- הדרכת אם להנקה לאחר לידה בימים הראשונים.
- זיהוי קשיים ובעיות ייחודיות (בצקת של האראולה, איחור בלקטוגניזם).
- התייחסות לתינוק לאחר בליעת מי שפיר.
- התייחסות לתינוק רדום.
- התייחסות להדרכה על פי שלבי ההתפתחות המשפחתיים.
- הכרת גורמים מעכבים ותומכים בהנקה במשפחה.

8. ניהול הנקה (14 שעות)

תיאור הקורס:

בקורס יילמדו אומדנים הקשורים בהנקה והשימוש בהם:

- הנקה ב- 3 הימים הראשונים
- השעה הראשונה לאחר הלידה
- מצבי ערנות של התינוק
- Skin to Skin
- אומדן פיזיקלי של התינוק
- אומדן Latch
- הערכת מעבר חלב
- אומדן שד
- תנוחות
- Biological Nurturing Position

מטלות הקורס:

ביצוע אומדנים.

9. אביזרי עזר (7 שעות)

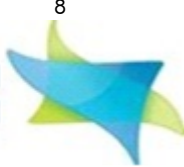
תיאור הקורס:

בקורס נעסוק באביזרים המסייעים בשאיבת החלב ואחסנתו:

- אחסון חלב אם
- בנק החלב
- פסטור
- שאיבה ידנית/חשמלית
- מאמני הנקה
- חזרה לעבודה

מטלות הקורס:

- הדרכה לשימוש במאמני הנקה.
- הדרכה לשימוש במשאבות שונות.
- הדרכה לאחסון החלב.
- הדרכת האם לקראת החזרה לעבודה.

10. כישורי ייעוץ (21 שעות)

תיאור הקורס:

בקורס זה יושם דגש על הכישורים הנדרשים למתן ייעוץ והדרכה לאם:

- איסוף נתונים
- תצפית
- אנמנזה של ההנקה
- מיומנויות הראיון המוטיבציוני
- התמודדות עם התנגדויות
- קבלת החלטות קליניות
- העצמת האם
- טכניקות הדרכה ואימון
- ייעוץ למיניות והנקה

מטלות הקורס:

1. ייעוץ פרטני.
2. הדרכה קבוצתית:

- ✓ הכנה להנקה טרום לידה
- ✓ קבוצות הדרכה/תמיכה לנשים לאחר לידה

11. מעמד משפטי וחוקי של האחות בתפקיד היועצת (14 שעות)

תיאור הקורס:

בקורס יילמדו ההיבטים המשפטיים בהגדרת מעמדה המשפטי של האחות כיועצת והיבטים חוקיים המשפיעים על עבודתה:

- חוקים, פסקי דין ואספקטים משפטיים הקשורים לטיפול בחולים.
- סוגיית ההסכמה מדעת, חוק הכשרות המשפטית והאפוסטרופסות, פסקי דין המתייחסים למעמד המשפחה והאפוסטרופוס כשותפים לקבלת החלטות בטיפול בחולה.
- היבטים בסדר הדין הפלילי - חוק העונשין.
- המסגרת החוקית המעגנת את העיסוק בסיעוד: פקודת הרופאים, תקנות בריאות העם וחוק המרשם הפלילי.
- היבטים של סמכות, אחריות ומתן דין בעבודת האחות.
- חוזרים ונהלים הרלוונטיים לתחום ייעוץ הנקה, טיפול באם ובתינוק
- יודגשו היבטים בניהול סיכונים ותחקור אירועים חריגים.
- יתקיים דיון בדילמות אתיות ומשפטיות המתעוררות במסגרת הטיפול באם ובתינוק

רשימה ביבליוגרפית מעודכנת לשנת 2018

יועצות הנקה

מקורות משותפים לכל הקורסים

חוזרי מנהל הסיעוד המתפרסמים מעת לעת הינם מליבת העשייה ועל כן מחייבים את המשתלמות להתעדכן באופן שוטף. אי לכך, כלל חוזרי מנהל הסיעוד שיפורסמו / יעודכנו עד למועד בחינת הגמר הממשלתית יהיו חלק מהסילבוס המחייב לבחינה.

Comerford, K. (Ed.). (2018). *Nursing 2018 Drug Handbook*. Philadelphia, PA: Wolters Kluwer.

מסגרת חוקית לעבודת האחות:

1. תקנות הרופאים (כשירויות לביצוע פעולות חריגות), תשס"א – 2001.
2. חוזר מנכ"ל מס' 43/2009 - פעולות סיעוד – עדכון חוזר 9/07 (מתאריך 17.05.07)
3. חוזר מנהל הסיעוד מס' 43/2001 – פעולות סיעוד
4. חוזר מנהל הסיעוד מס' 45/2001 – קובץ הנחיות לביצוע פעולות חריגות, מהדורה רביעית מעודכנת
5. חוזר מנהל הסיעוד מס' 71/2007 – אחריות משמרת ביחידות מיוחדות – עדכון חוזר מס' 30 א'
6. חוזר מנהל הסיעוד מס' 87/2010 - מתן מרשם בידי אח או אחות מוסמכים
7. חוזר מנהל הסיעוד מס' 94/2012 – גבולות השימוש בפרוטוקולים טיפוליים ע"י אחות מוסמכת
8. חוזר מנהל הרפואה מס' 41/2013 – מתן תרופות בנות סיכון
9. חוזר מנהל הסיעוד 99/2013 – מומחיות בסיעוד
10. חוזר מנהל הסיעוד מס' 133/2017 – ריכוז הפעולות שנוספו מעת לעת לליבת העיסוק המקצועי
11. חוזר מנהל הסיעוד מס' 117/2016 – ניהול הטיפול התרופתי – עדכון 2016
12. חוזר מנהל הסיעוד מס' 118/2016 – הבטחת רצף הטיפול הסיעודי בעת שחרור ממוסד רפואי, עדכון 2016

ייעוץ הנקה 2018

1. Mannel, R., Martens, P., Walker, M. (2012). **Core Curriculum for Lactation Consultant Practice**. (3d ed.). Burlington, MA: Jones & Bartlett Learning.
2. Riordan, J. & Wambach, K.(2016). **Breastfeeding and Human Lactation**. (5th ed.). Burlington, MA: Jones & Bartlett Learning
3. Hale, W., T. Rowe, E., H.(2014). **Medications and Mother's Milk**. (16th ed.). Hale Publishing, L.P. Texas.

פרוטוקולים של האקדמיה לרפואת הנקה בגרסה מעודכנת :

<http://www.bfmed.org/Resources/Protocols.aspx>

חוקים והנחיות בזיקה לעשייה סיעודית ייחודית לתחום ההכשרה:

1. חוזר מנהל הסיעוד מס' 81 מתאריך 25.01.2010 – הדרכת יולדת להנקה על ידי אחות מוסמכת, יועצת הנקה מורשית.
2. חוזר מנהל הרפואה מס' 4/2011, נוהל זיהוי ושיוך ילודים.
3. חוזר מנהל הרפואה מס' 16\2013, עידוד ההנקה בבתי החולים.
4. חוזר ראש שרותי בריאות הציבור מס' 3/14 - נוהל לאיתור נשים בסיכון לדיכאון בהריון ולאחר לידה.
5. חוזר ראש שרותי בריאות הציבור מס' 4/2016 – בנק חלב אם הסטנדרטים והתקנות המתאימים להפעלתו בישראל.
6. זכויות מועסקות וסטודנטיות בנושא הנקה 14.07.16.
7. חוזר ראש שרותי בריאות הציבור מס' 25/12 – מדריך לאנשי מקצוע לתזונת התינוק והפעוט.
8. תדריך לטיפות חלב לעידוד, תמיכה ושמירה על ההנקה 06.2004.
9. חוזר מינהל הרפואה מס'....הנחיות לטיפול בחלב אם בבית החולים – **עתיד לצאת**

**משרד
הבריאות**
לחיים בריאים יותר

מנהל הסיעוד
Nursing Division

טופס ביצוע פעילויות

ההתנסות הקלינית תתמקד בקבלת החלטות קליניות בטיפול וייעוץ בתחום:

תחום	פעילות	חתימה	תאריך
קידום בריאות בהנקה	בנייה ויישום תוכניות קידום בריאות על פי מודל נבחר		
אנטומיה ופיזיולוגיה	מתן ייעוץ להנקה במקרים עם קשיי הנקה הנובעים מאנטומיה		
תזונה והנקה	- הערכה תזונתית של התינוק - שימוש בעקומות גדילה - הדרכת אם לגמילה מהנקה		
פתולוגיה אם ותינוק	ניהול טיפול לאישה עם פתולוגיות של השד:		
	גודש, פטרת, ניתוחי שד, אבצס, דלקת של השד		
	ניהול טיפול בהנקה לאישה לאחר לידה מורכבת		
	ניהול טיפול בהנקה לאישור עם איחור בלאקטוגנזיס		
	ניהול טיפול באם עם מחלות זיהומיות		
	ניהול טיפול באם עם מחלות כרוניות		
	ניהול טיפול בתינוק עם מום		
	ניהול טיפול בתינוק עם צהבת והיפוגליקמיה		
	ניהול טיפול בתינוק עם הפרעות אכילה		
	אומדן הנקה לפג		
	ביצוע אומדן מהנקה ל- Near Term		
הנקת פגים	הדרכת אם לפג להנקה לאחר לידה		
	הדרכה לשאיבה ואחסון חלב לפג		
	הדרכה ל- KMC		
	מעקב גדילה והתפתחות לפג		
	ייעוץ לנשים לגבי בטיחות הטיפול התרופתי		
	הדרכה לאמצעי מניעה והנקה		

תחום	פעילות	חתימה	תאריך
הנקה במערך הפסיכוסוציאלי של המשפחה	הדרכה להנקה Skin to Skin		
	הדרכה להנקה בימים הראשונים לאחר הלידה		
	זיהוי וטיפול בקשיים ובעיות ייחודיות כגון בצקת של האראולה		
ניהול הנקה	אומדן פיזיקלי של התינוק		
	אומדן Latch		
	הערכת מעבר חלב		
	אומדן שד		
	הערכת מעבר חלב		
אביזרי עזר	הדרכה לשימוש במאמני הנקה		
	הדרכה לשימוש במשאבות חלב (ידני/חשמלי)		
	הדרכה לאחסון חלב		
	הדרכת האם לקראת החזרה לעבודה		
כישורי ייעוץ	- הדרכה קבוצתית: - הכנה להנקה טרום לידה		
	קבוצת הדרכה לנשים לאחר לידה		